

ЯКИМ Є НАШЕ ДОВКІЛЛЯ?

1. Доповніть таблицю прикладами.

ДОВКІЛЛЯ	Природне	
	Штучне (рукотворне)	

2. Намалюйте схематичну карту свого довкілля (див. зразок впр. 5 на с. 49 підручника).

• Порівняйте свої малюнки в класі. Обговоріть, які природні й рукотворні об'єкти ви зобразили.

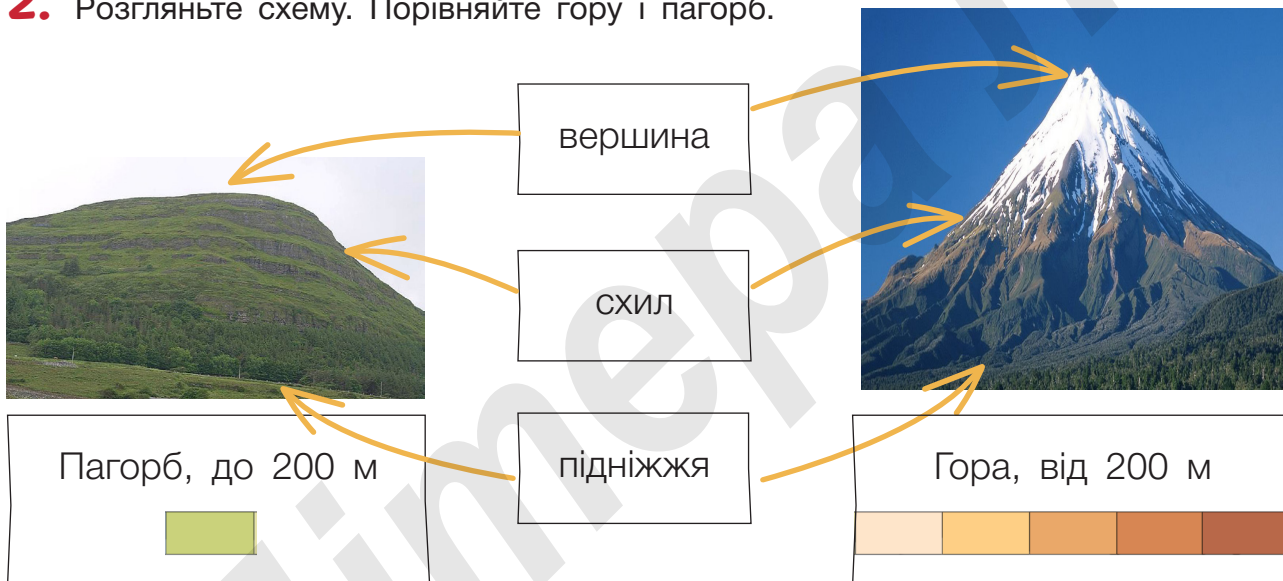
ЩО ТАКЕ РЕЛЬЄФ?

1. Розгляньте фото в підручнику (с. 50) і доберіть тлумачення до термінів — поставте відповідні цифри.

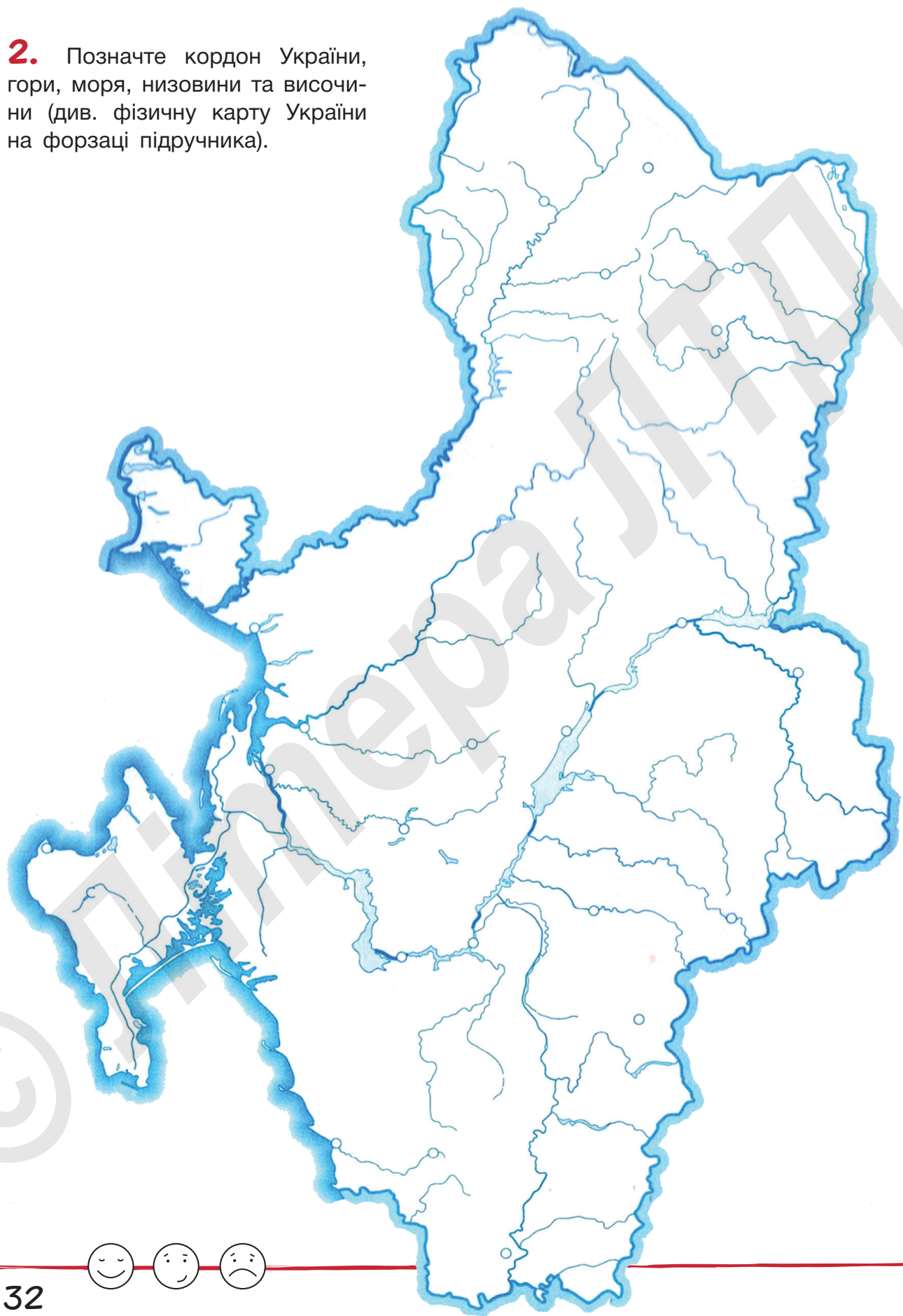
балка рівнина яр гірський хребет

1. Глибоке довге V-подібне заглиблення з крутими схилами на поверхні рівнини.
2. Ряд гір.
3. Заглиблення з пологими схилами і плоским дном.
4. Територія суходолу з рівною поверхнею.

2. Розгляньте схему. Порівняйте гору і пагорб.

2. Позначте кордон України, гори, моря, низовини та височини (див. фізичну карту України на форзаці підручника).

ЯК КЛАСИФІКУЮТЬ КОРИСНІ КОПАЛИНИ?

1. Доповніть кожен ряд корисних копалин двома прикладами. Поясніть свою думку.

Пісок, вапняк,

.....

Нафта, природний газ,

.....

2. Позначте родовища кам'яного вугілля, нафти і газу на контурній карті на с. 32.

3. Користуючись підручником, а саме картою на форзаці і схемою на с. 51, позначте істинні твердження.

Корисні копалини поділяють на паливні, рудні, нерудні.

Будівельні корисні копалини належать до рудних.

Родовища торфу є на півночі України.

Залізні руди на карті позначають так .

4. Знайдіть і закресліть назви 6 корисних копалин.

Б	Г	Р	А	В	І	Й	Г
Н	Н	В	Г	Ц	Т	Ь	Р
О	С	А	Л	П	О	Ф	А
Б	С	П	И	І	Р	Т	Н
Ш	Н	Н	Н	С	Ф	С	І
М	Х	Я	А	О	Ю	Н	Т
Є	Ж	К	Н	К	Ч	Ю	Ф
М	Н	Ь	И	Т	Є	Ш	П

• Назву паливної копалини замалюйте .

• Назву цієї корисної копалини замалюйте .

НА ЯКІ ВИДИ ПОДІЛЯЮТЬ ВОДОЙМИ УКРАЇНИ?

1. Позначте на контурній карті (с. 32) Кременчуцьке і Каховське водосховища, канал Дніпро — Донбас.

2. Підпишіть назви водойм. Поясніть, як ви міркували.

3. Яка водойма є у вашій місцевості? Запишіть її назву, довжину / площу. Опишіть її (стояча чи проточна, прісна чи солоня, які береги (пологі, круті), широка чи вузька, швидка чи повільна).

.....

.....

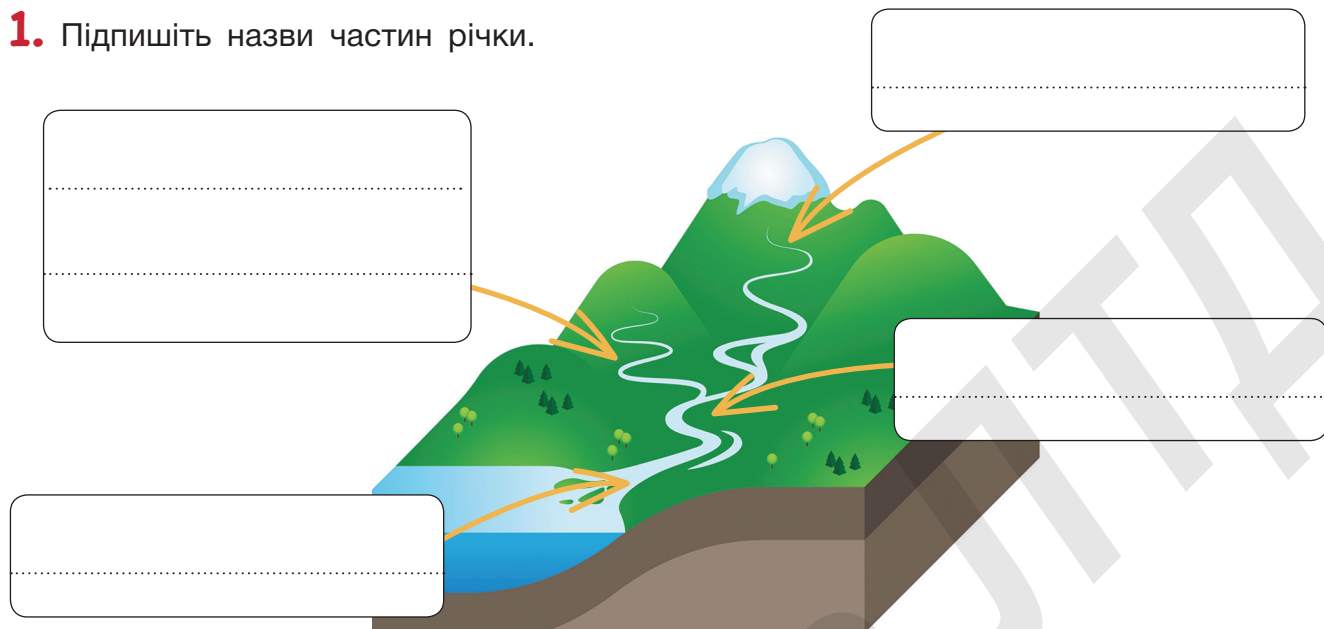
.....

.....

ЯКУ БУДОВУ МАЮТЬ РІЧКИ?

1. Підпишіть назви частин річки.

2. Запишіть приклади використання річок людиною.

1.
2.
3.
4.

3. Пригадайте абетку і розшифруйте назви річок України. Знайдіть їх на карті.

21	19	22	31

3	19	21	22	15	16	11

12	18	4	24	16

24	9

20	22	7	16

22	1	17	1	21	1

20	21	24	23

6	7	22	18	1

20	12	3	6	7	18	18	11	14		2	24	4

ЯКЕ МОРЕ НАЙМІЛКІШЕ У СВІТІ?

1. Заповніть порівняльну таблицю.

	ЧОРНЕ МОРЕ	АЗОВСЬКЕ МОРЕ
До якого басейну належить?		
Які річки впадають?		
Глибина		
Солоність		
Водорості		
Які птахи селяться на берегах?		
Які тварини живуть у морі?		

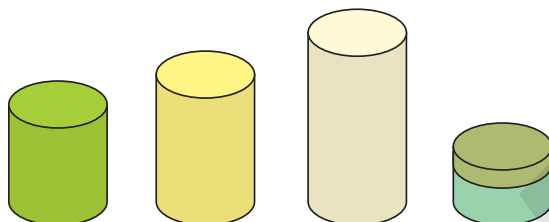
• За допомогою таблиці розкажіть про Чорне і Азовське моря.

ЯК РОЗМІЩЕНІ ПРИРОДНІ ЗОНИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ?

1. Розгляньте діаграму. Створіть легенду до діаграми, скориставшись картою природних зон на форзаці підручника.

ПРИРОДНІ ЗОНИ УКРАЇНИ

• Про що можна дізнатися з наведеної діаграми?

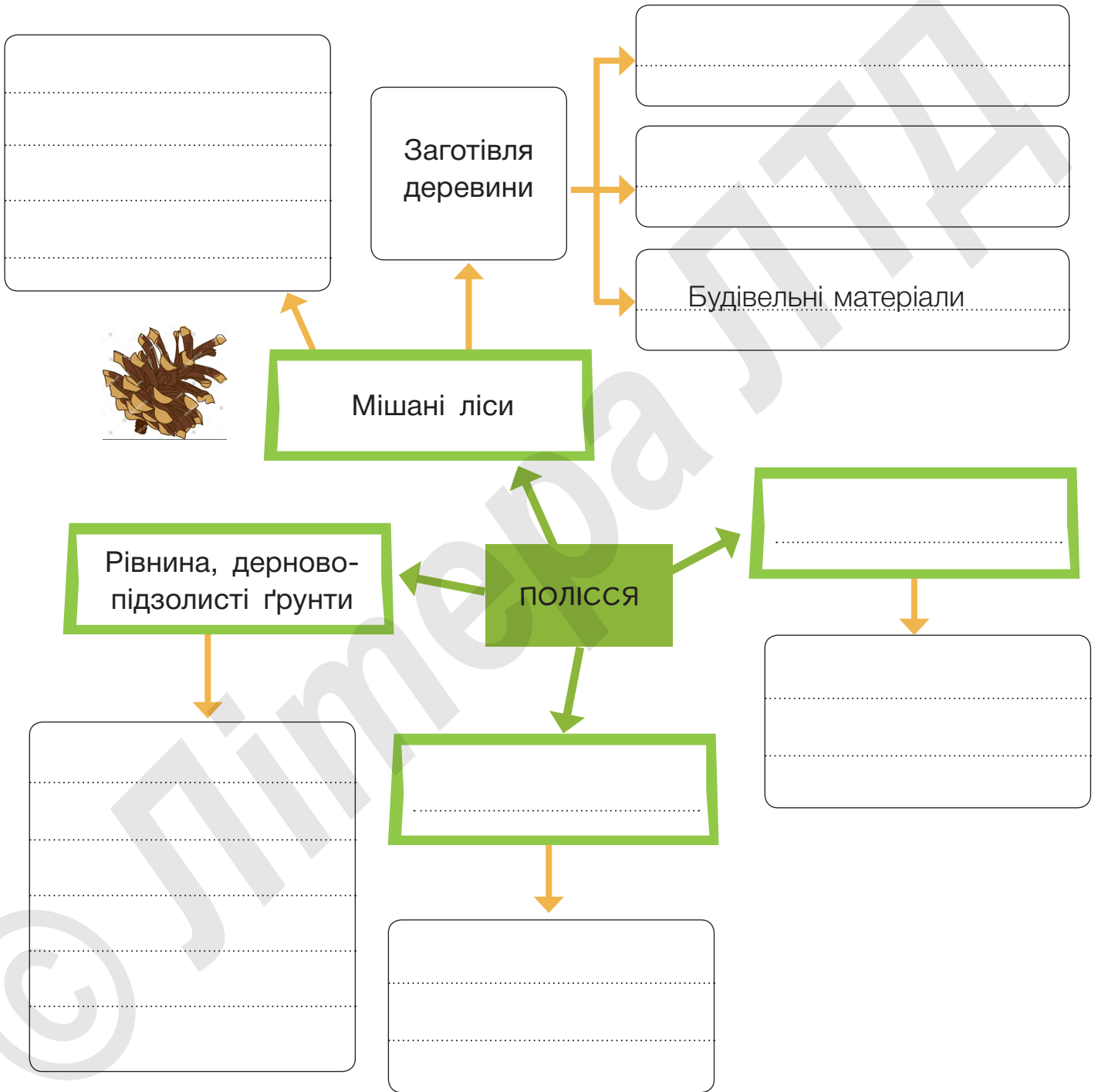
2. Так чи ні? Перевірте твердження за картою природних зон.

Запорізька область розташована в зоні степу.	Так	Ні
Дністер бере початок в Українських Карпатах.	Так	Ні
Івано-Франківська область розташована в зоні мішаних лісів.	Так	Ні
Черкаська область розташована у лісостеповій зоні.	Так	Ні

ЯК ПРИРОДА ПОЛІССЯ ВПЛИВАЄ НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ?

Доповніть карту думок «Господарська діяльність на Поліссі».

ЧИМ БАГАТИЙ ЛІСОСТЕП?

Позначте правильні відповіді (можливі кілька правильних варіантів). Звертайтеся до карти природних зон і фізичної карти України на форзаці та інформації на с. 60 підручника.

1. Де розташована лісостепова зона?

- на захід від Українських Карпат
- на південь від зони мішаних лісів
- на південь від степової зони
- між Українськими Карпатами і Кримськими горами

2. Які корисні копалини видобувають у цій зоні?

- торф
- нафту
- природний газ
- кам'яне вугілля

3. Чому в лісостепу розвинене сільське господарство?

- тут використовують багато добрив
- тут родючі ґрунти і достатньо вологи
- тут велика кількість населення
- тут багато підприємств харчової промисловості

4. Сировину для яких підприємств дає рослинництво?

- взуттєві фабрики
- молокозаводи
- цукрові заводи
- млини

ЯК ГОСПОДАРЮЮТЬ У КАРПАТАХ І КРИМУ?

1. Розгляньте фото. Придумайте і запишіть до них підписи.

.....

Фото: Ігор Меліка

2. Поясніть зв'язок між цими фото. Що вони розповідають про життя мешканців регіону?

.....
.....
.....

ЯК В УКРАЇНІ ОХОРОНЯЮТЬ ПРИРОДНІ БАГАТСТВА?

1. Запишіть ключові слова, які допоможуть вам розповісти про природоохоронну територію (заповідники, національні парки тощо).

НАЗВА

.....
.....
.....

ПРИРОДНА ЗОНА

.....
.....
.....

ОСОБЛИВОСТІ

.....
.....
.....

ТВАРИНИ ПІД ОХОРОНОЮ

.....
.....
.....
.....

РОСЛИНИ ПІД ОХОРОНОЮ

.....
.....
.....
.....

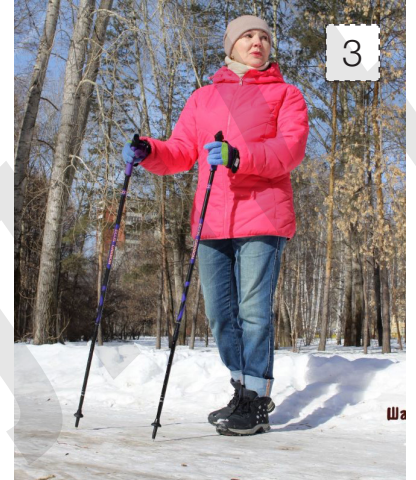
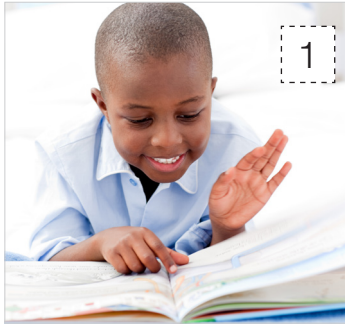
ПРОФЕСІЇ ПРАЦІВНИКІВ

.....
.....
.....

ЯКІ БУВАЮТЬ ПОТРЕБИ?

1. Розгляньте фото. Запишіть, які потреби є однаковими для зображених людей. Спробуйте уявити, які особливі потреби може мати кожен з них (не забувайте про види потреб, наведені в підручнику).

Однакові потреби:

.....

.....

.....

.....

.....

Особливі потреби:

1.

.....

2.

.....

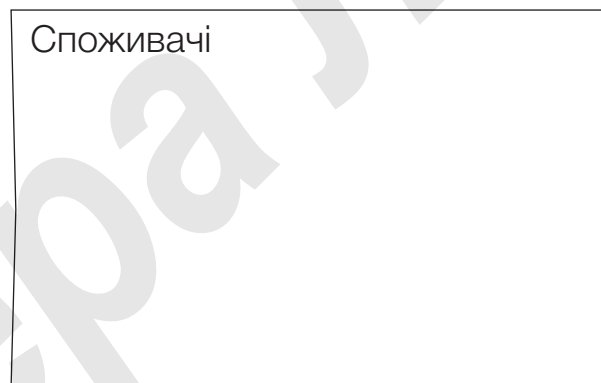
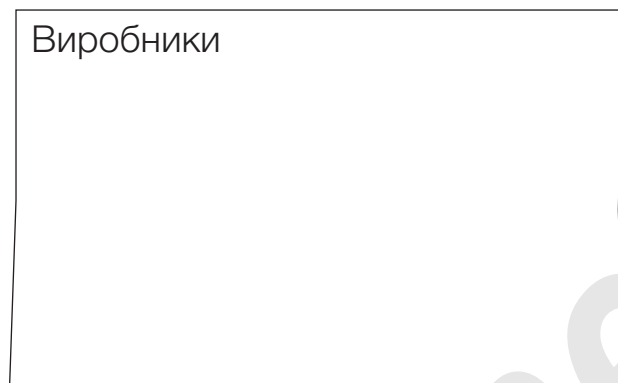
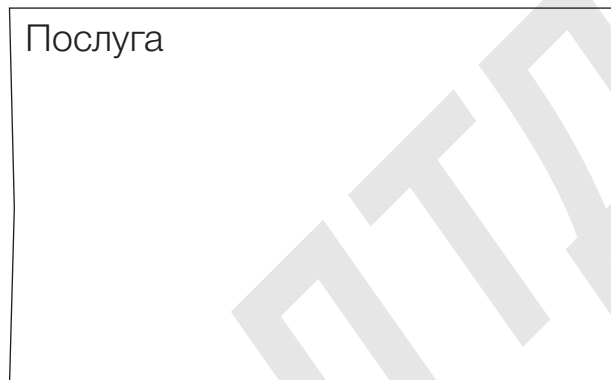
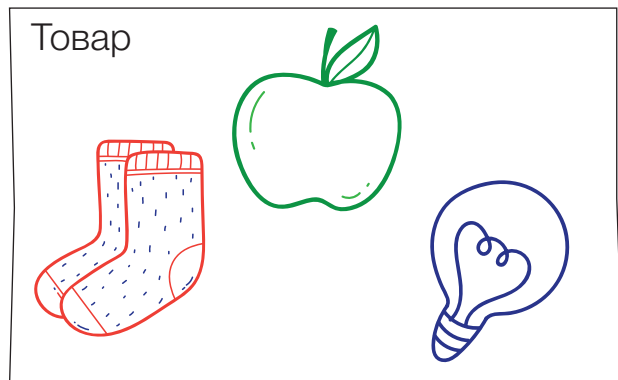
3.

.....

ХТО ТАКІ ВИРОБНИКИ І СПОЖИВАЧІ?

1. Поясніть своїми словами і проілюструйте терміни, які ви дізналися цього уроку.

2. Позначте послуги , а товари .

Будівництво дороги, водопостачання, зошит, лікування,
 мобільний зв'язок, навчання, ноутбук, парта, проїзд
у транспорті, стілець, стрижка, хліб, яблуко.

3. Пригадайте свій ранок. Запишіть, споживачем яких товарів і послуг ви були.

.....

.....

.....

.....

ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ ЦІНА ТОВАРУ?

1. Запишіть у таблицю ціни на товари, які ви знаєте.

Назва товару	Ціна

2. Виберіть один із товарів із вправи 1 і закінчіть речення.

У ціну входить вартість

.....
.....
.....

Ціна зростає, якщо

.....
.....
.....

Ціна може знизитися, якщо

.....
.....
.....

ЧОМУ ДЕРЖАВИ ТОРГУЮТЬ МІЖ СОБОЮ?

1. Поясніть значення слів.

Імпорт —

.....

Експорт —

.....

2. Знайдіть у підручнику на с. 72 інформацію про те, що потрібно, щоб виготовити товар. Дайте відповіді на запитання (запишіть свої припущення).

Ці банани привезли в Україну з Еквадору. Чому?

.....
.....
.....

Цю футболку імпортували з Бангладеш. Чому?

.....
.....
.....

Україна експортує найбільше соняшникової олії у світі. Чому?

.....
.....
.....

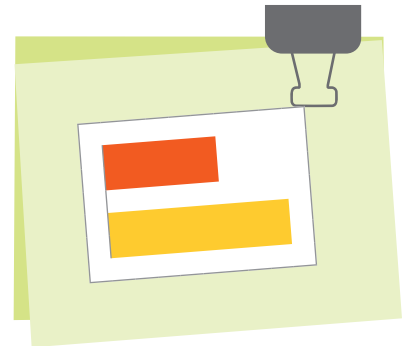
ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ ВИБІР?

1. Прочитайте завдання 3 на с. 74 підручника. Не обговорюючи вправу з товаришами, заповніть таблицю.

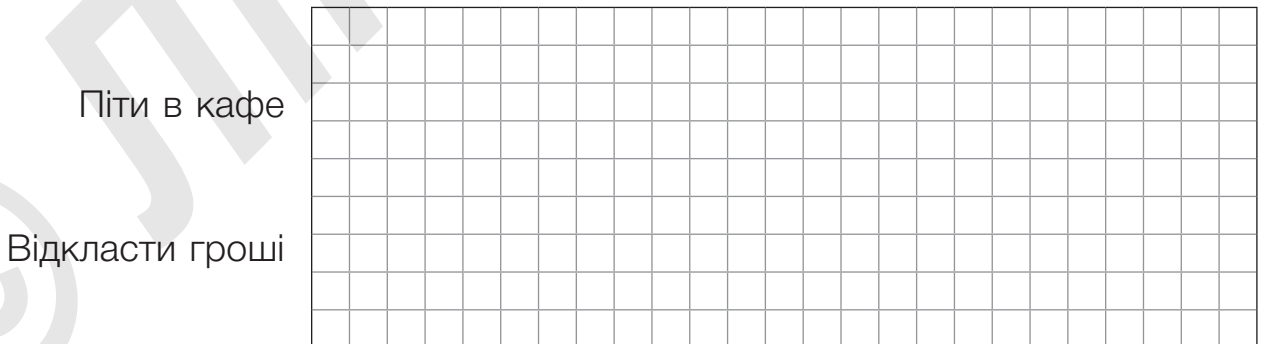
	ПОЗИТИВНЕ	НЕГАТИВНЕ
Піти в кафе
Відкласти гроші

2. Підготуйтеся до складання стовпчикової діаграми. Заповніть пропуски.

У нашому класі _____ учнів.
 За «Піти в кафе» проголосували _____ учнів.
 «Відкласти гроші» вирішили _____ учнів.

3. Намалюйте стовпчикову діаграму.

1 клітинка — _____ уч.

ЯК ВИБІР, ЗРОБЛЕНИЙ СЬОГОДНІ, ДОПОМОЖЕ В МАЙБУТНЬОМУ?

1. Розкажіть про свій вибір.

Ким ви хочете стати?
Опишіть цю професію.

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Що з того, що ви вчите
і робите сьогодні, може
стати вам у пригоді?

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Що ще ви можете робити,
щоб підготуватися до
майбутньої професії?

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

НАВІЩО СТЕЖИТИ ЗА ВИТРАТАМИ?

1. Прочитайте описи ситуацій. Виберіть одну з них.

Ви плануєте свято на 10 гостей. Потрібно прикрасити кімнату, приготувати здорове частування та напої.

Ви плануєте пікнік у парку з 6 друзями. Маєте подумати про якісь ігри на свіжому повітрі, їжу та напої.

2. Складіть список, що вам потрібно купити. Запишіть припущення, скільки може коштувати кожен товар. Дізнайтеся, скільки коштують заплановані покупки. Заповніть таблицю.

Назва товару	Скільки він, на вашу думку, коштує	Ціна товару
Разом		

3. Чи справдилися ваші припущення? Чому, як ви гадаєте?

.....

.....

4. Порівняйте ваші ймовірні витрати з витратами товаришів, які вибрали ту саму ситуацію. Чи однакові суми? Чому?

.....

.....

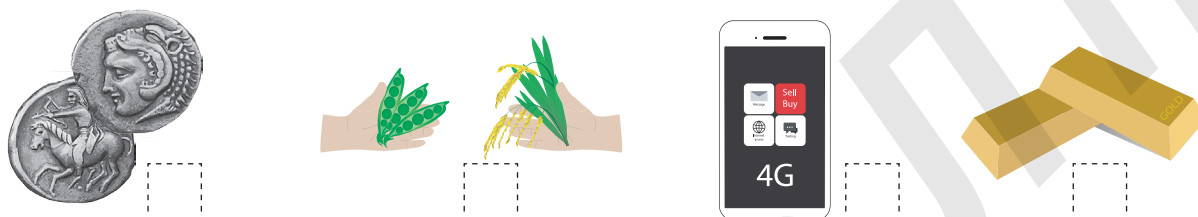
ЯК МОЖНА ЗАПЛАТИТИ ЗА ПОКУПКИ?

1. Підпишіть і пронумеруйте малюнки так, щоб вони відображали історію грошей.

.....

.....

.....

.....

2. Заповніть таблицю. Запишіть переваги і недоліки кожного способу розрахунку.

Спосіб розрахунку	+	-
Готівка		
Платіжна картка		
Смартфон		
Онлайн-платіж		

ДЛЯ ЧОГО ПОТРІБНІ БАНКИ?

1. Який вибір робить зображена дівчина?

.....

.....

.....

.....

Що б вибрали ви? Чому?

.....

.....

.....

2. Знайдіть і закресліть 10 слів, пов'язаних з банком. Замалюйте відповідними кольорами клітинки зі словами, що мають таке значення:

- гроші, які банк позичає особі або організації;
- гроші, які люди віддають банку на зберігання;
- працівник банку, який має справу з готівкою.

П	Р	И	Б	У	Т	О	К	Щ	А	Х	Ж
Г	Р	О	Ш	І	И	В	К	Л	А	Д	Ж
Е	Б	О	Х	О	Р	О	Н	Е	Ц	Ь	Ж
Р	И	І	Н	К	А	С	А	Т	О	Р	Ш
Ь	М	Б	К	А	С	И	Р	Щ	Є	Т	П
А	Й	К	К	Р	Е	Д	И	Т	Г	Я	Й
К	О	Н	С	У	Л	Ь	Т	А	Н	Т	Ж
Щ	Ш	Т	Д	Х	Ю	І	Ж	Щ	Й	Ь	Н
О	П	Е	Р	А	Ц	І	О	Н	І	С	Т
В	Ф	Р	З	А	С	Т	А	В	А	Й	Ш

ЧИ Є БІЛЬШ І МЕНШ ВАЖЛИВІ ПРАВА?

1. Створіть хмару слів до теми «Права людини».

.....

.....

.....

.....

.....

2. Розгляньте фото. Доберіть до них права з тих, що наведені на с. 80 підручника (або з тих, які ви знаєте). Напишіть їх під фото.

.....

.....

.....

.....

ЯК МОЖУТЬ РІЗНІ БУТИ РІВНИМИ?

1. Знайдіть подані слова. Обговоріть у парі, що ці слова означають і як вони пов'язані з правами людини.

Е	Ж	З	А	Х	И	С	Т	Й	Р
В	Х	Л	Ч	В	Л	О	Ш	Ц	І
Б	Е	З	П	Е	К	А	К	І	В
К	Й	Я	И	А	Ж	Є	Щ	Н	Н
А	Р	І	З	Н	І	Ю	П	Н	І
Т	П	О	В	А	Г	А	Р	І	С
Е	Є	Є	В	Ц	Е	Н	А	С	Т
Е	К	Ц	П	З	К	О	В	Т	Ь
И	А	Є	І	К	І	З	А	Ь	Х
М	Б	Я	Л	А	У	Е	Ж	Й	О

рівність
різні
захист
безпека
права
повага
цінність

2. За допомогою антонімів опишіть, чим відрізняються зображені люди.

.....

.....

.....

.....

.....

У чому ці люди рівні?

.....

.....

.....

.....

ЧИ ПОВ'ЯЗАНІ ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ?

1. Утворіть пари **право** — **обов'язок**.

Бути в безпеці	• Не заважати іншим вільно пересуватися
Володіти речами	• Не створювати небезпеки для інших
Вільно пересуватися	• Не пошкоджувати і не забирати чужі речі

2. Доповніть пари **право** — **обов'язок**.

ВИ МАЄТЕ ПРАВО	ВАШ ОБОВ'ЯЗОК
Висловлювати свою думку	Давати іншим можливість висловлювати свою думку
Безоплатно користуватися підручниками, шкільним обладнанням
Бути такими, якими хочете бути
На справедливе ставлення до вас

3. Напишіть:

Які ще права ви маєте?

.....

.....

Які обов'язки пов'язані з цими правами?

.....

.....

ЧИМ УКРАЇНА ЗАВДЯЧУЄ МЕЦЕНАТАМ?

1. Прочитайте. Придумайте назву тексту.

Чимало зробив для розвитку освіти український поміщик Григорій Галаган (1819—1898). З його допомогою було створено народні школи, гімназії в Прилуках. Він пожертвував свій маєток для ремісничого училища. Втративши єдиного сина Павла, у пам'ять про нього заснував у Києві колегію. Там навчалися здібні, але малозабезпечені юнаки.

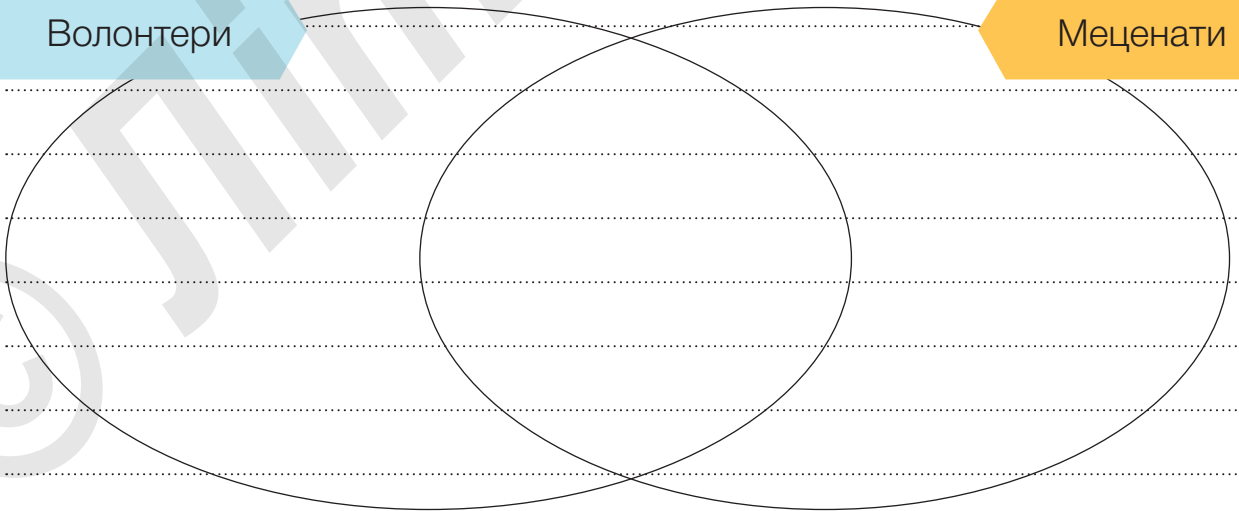
Колегія мала обладнаний природничий кабінет, телескоп, фізичну лабораторію, музичний клас, бібліотеку. При ній була власна лікарня, їдальня, спортивний зал, церква, музей, гуртожиток.

- Доведіть, що Григорій Галаган був меценатом.

2. Порівняйте за допомогою діаграми Венна діяльність волонтерів і меценатів.

Волонтери

Меценати

ЯК ВИМІРЮЮТЬ ЧАС?

1. Позначте правильну відповідь.

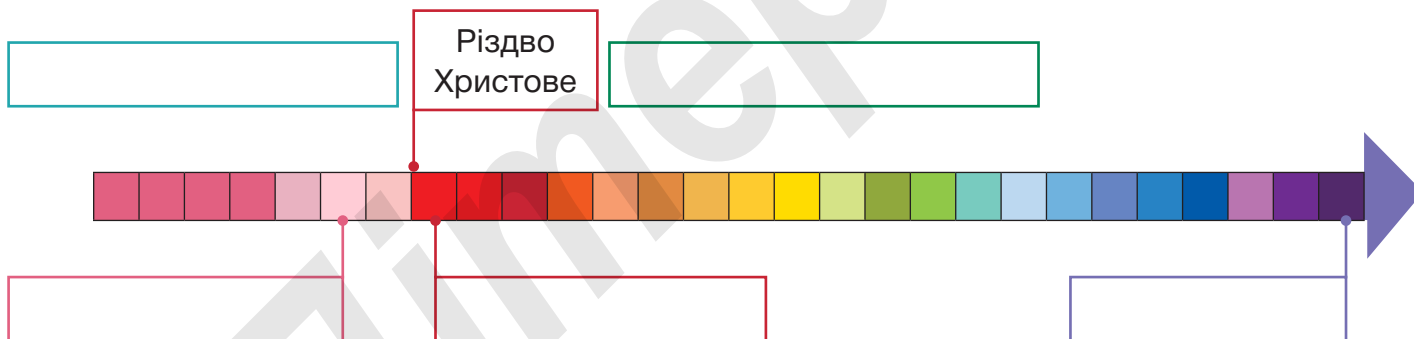
1. Від якої події у більшості країн відраховують час?

- від Великого вибуху
- від створення світу
- від Різдва Христового

2. Що означає вислів «до нашої ери»?

- до Різдва Христового
- після Різдва Христового
- період, коли не існувало людей

2. Позначте на лінії часу (впишіть у рамки):
до нашої ери; наша ера; 1 ст. н. е.; 21 ст. н. е., 2 ст. до н. е.

3. Доповніть речення.

Сто років — це

Тисяча років —

Зараз рік. Це століття.

Якщо перше століття, це 1–100-й роки, друге століття 101–200-й роки, то п'яте століття — це роки.

ЯК ДІЗНАТИСЯ ПРО МИНУЛЕ?

1. Позначте визначення професій та їхні зображення відповідними буквами.

А

Палеонтолог

Б

Археолог

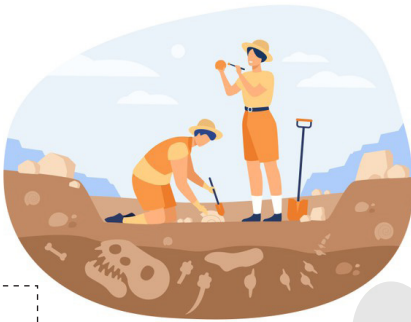
В

Історик

Вивчає минуле людства за допомогою предметів, що збереглися з дуже давніх часів, проводячи розкопки.

Вивчає минуле людства за допомогою історичних пам'яток.

Вивчає давні вимерлі організми.

2. Що спільного в професій палеонтолога, історика, археолога, а чим вони відрізняються?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ЗВІДКИ ПІШОВ КИЇВ?

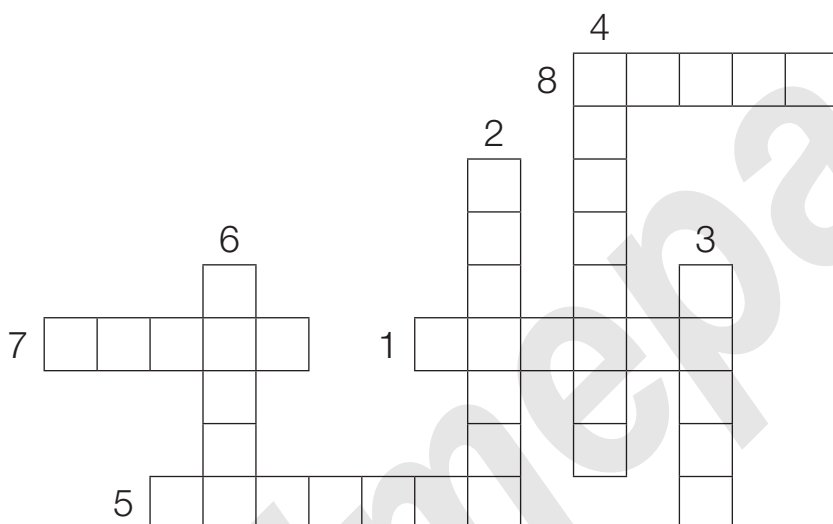
1. Доповніть речення.

За легендою, Київ заснували троє братів —
..... та їхня сестра

Місту понад

На гербі Києва зображений

2. Розв'яжіть кросворд.

1. Дерево — символ Києва.
2. Зображення з різнобарвних шматочків смальти.
3. Титул правителя в Русі-Україні.
4. Головна вулиця Києва.
5. Так називали Дніпро у давнину.
6. Місцевість у Києві, де жили ремісники.
7. Давнє укріплене поселення.
8. Брат Либіді.

ЯК ПОЧИНАЛАСЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ?

1. Розгляньте фото пам'ятників київським князям та підписи до них. Напишіть, про кого йдеться.

Запровадив християнство в Русі-Україні

З його волі постав у Києві Софійський собор

Вона уперше запровадила в Русі-Україні податки

Легендарний засновник Києва

2. Пронумеруйте фото відповідно до порядку князювання.

ЯК ЖИЛИ КОЗАКИ?

1. Дайте короткі відповіді на запитання.

Які території називали Диким Полем?.....

Що означає слово «козак»?.....

Чому козаків називали запорозькими?.....

Де була головна військова база козацьких земель?.....

2. Козаки мали спеціальні відзнаки, символи влади — клейноди. Прочитайте їхні описи, доберіть до них фото й позначте відповідним кольором.

 Булава — відзнака гетьманської влади.

 Бунчук — відзнака гетьмана і кошового. Держак із золотою кулею, під якою підвішено кінське волосся.

 Корогва — військовий прапор.

 Каламар — чорнильниця, символ влади писаря.

 Литаври — ударний інструмент, за допомогою якого скликали на збори.

ЯК ЖИЛИ УКРАЇНЦІ В ДАВНИНУ?

1. Розгляньте фото головної вулиці Києва — Хрещатики. Перше зроблено у 1898 році, а друге – сучасне. Опишіть, як змінилася вулиця. Уявіть себе на Хрещатику понад 100 років тому і сьогодні. Опишіть свої відчуття.

.....

.....

.....

.....

.....

ЧИМ МОЖЕ ЗДИВУВАТИ УКРАЇНА?

1. Прочитайте. Запишіть тему кожного абзацу.

1. Дністер — друга за величиною річка в Україні завдовжки 1365 км. Протікає територією Вінницької, Івано-Франківської, Тернопільської, Хмельницької та Чернівецької областей.

Цей абзац про те,

2. Дністер тече по каньйоноподібній долині, утворюючи багато фантастичних звивів — меандрів. Природа Дністровського каньйону своєрідна та неповторна. На його території близько 100 пам'яток живої і неживої природи світового значення.

Цей абзац про те,

3. На Дністровських схилах є велика кількість рідкісних рослин, тварин, птахів. Теплий клімат у каньйоні відрізняє цю місцевість від інших територій Західної України. Стіни каньйону затримують сонячне тепло, через що влітку дощів тут майже не буває, а навесні зелень розцвітає на 2–3 тижні раніше, ніж в інших частинах області.

Цей абзац про те,

За матеріалами 7chudes.in.ua

2. Позначте цифрами номери абзаців, до яких підходять ці фото.

КИМ ПИШАЄТЬСЯ УКРАЇНА?

1. Доповніть речення. Підпишіть портрети.

Анна Ярославна була

.....

Соломію Крушельницьку визнали

.....

Микола Леонтович є автором

.....

Амет-Хан Султан уславився тим,

.....

.....

.....

